

УДК 338.45:631.11

Шульський А.М., асистент ©*Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького, Львів, Україна***ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА**

У статті проведено дослідження процесів державного регулювання розвитку малого і середнього підприємництва з врахуванням основних складових нещодавно прийнятого Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва», наведено основні складові щодо здійснення державної політики у сфері малого і середнього підприємництва в Україні, структуру державної підтримки його розвитку.

Характерною особливістю розвитку аграрного підприємництва в сільському господарстві Карпатського регіону України є те, що підприємницька діяльність здійснюється в основному у формах малого і середнього бізнесу. З огляду на це вищезазначений закон має важливе значення для розвитку підприємництва в аграрній сфері. Саме ці аспекти обумовили проведення аналізу основних складових здійснення державної політики у сферах розвитку малого і середнього підприємництва в Україні (рис. 1) та структуру державної підтримки їх розвитку (рис. 2). На основі одержаних результатів дослідження зроблено висновок про те, що ефективно будуть діяти всі складові закону, коли їх впровадження буде здійснюватися комплексно, системно, у тісному взаємозв'язку і взаємодоповненні між ними.

Ключові слова: державне регулювання, розвиток, мале і середнє підприємництво, державна підтримка, аграрне підприємництво.

УДК 338.45:631.11

Шульський А.Н., асистент*Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького, Львів, Україна***ГОСУДАРСТВЕННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ РАЗВИТИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА**

В статье проведено исследование процессов государственного регулирования развития малого и среднего предпринимательства с учетом основных составляющих недавно принятого Закона Украины «О развитии и государственной поддержке малого и среднего предпринимательства», приведены основные составляющие по осуществлению государственной политики в сфере малого и среднего предпринимательства в Украине, структуру государственной поддержки его развития.

Характерной особенностью развития аграрного предпринимательства в сельском хозяйстве Карпатского региона Украины является то, что предпринимательская деятельность осуществляется в основном в формах малого и среднего бизнеса. Учитывая это вышеназванный закон имеет важное

значение для развития предпринимательства в аграрной сфере. Именно эти аспекты обусловили проведения анализа основных составляющих осуществления государственной политики в сфере развития малого и среднего предпринимательства в Украине (рис. 1) и структуру государственной поддержки их развития (рис. 2). На основании полученных результатов исследования сделан вывод о том, что эффективно будут функционировать все составляющие закона, когда их внедрение будет осуществляться комплексно, системно, в тесной взаимосвязи и взаимодополнении между ними.

Ключевые слова: государственное регулирование, развитие, малое и среднее предпринимательство, государственная поддержка, аграрное предпринимательство.

UDC 338.45:631.11

Shulskyy A.N., assistant

*Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies
named after S.Z. Gzhytskyj, Lviv, Ukraine*

STATE REGULATION OF THE DEVELOPMENT OF SMALL AND MEDIUM BUSINESSES

The article investigated the processes of state regulation of small and medium enterprises with the main component of the recently adopted Law of Ukraine "On the development and government support of small and medium business in Ukraine" is presented on the implementation of basic components of government policy in the sphere of small and medium business in Ukraine structure of government support its development.

Key words: government regulation, development, small and medium businesses, government support for, agricultural entrepreneurship.

Постановка проблеми Для забезпечення розвитку ефективного підприємництва в усіх його проявах як в аграрному виробництві, так і в інших сферах національного господарства, важливе значення має нормативно-правова база його здійснення. Про це, зокрема, свідчить ціла низка законів, постанов і рішень щодо сприяння розвитку підприємницької діяльності господарюючих суб'єктів аграрного виробництва, важливе місце серед яких займає Закон України «Про державну підтримку малого і середнього бізнесу». Законодавчі акти, як відомо, є основою розвитку ефективного підприємництва і тим фундаментом, на якому розвивається результативне виробництво. Все це можна вписати в принцип: «Стабільне законодавство – стабільна економіка – стабільне підприємництво».

Аналіз останніх досліджень. Дослідження проблем державного регулювання розвитку малого і середнього підприємництва, яке є найбільш поширеним в аграрній сфері, займалися вчені аграрники-економісти, серед яких значний внесок вклали такі як: В.І. Андрійчук, З.С. Варналій, В.П. Горьовий, Ю.Е. Губені, В.В. Липчук, Л.Б. Гнатишин, О.М. Кордоба, Є.Й. Майовець, С.К. Реверчук, І.Р. Тринько, О.Я. Маліновська [1-8] та інші. Проте мале і середнє підприємництво постійно і динамічно розвивається, на державному рівні

приймаються відповідні нормативно-правові акти щодо його розвитку. І все це в комплексі вимагає всебічного дослідження функціонування цих сфер підприємництва з акцентуванням уваги на систему державного його регулювання

Мета статті полягає в дослідженні системи державного регулювання розвитку малого і середнього підприємництва у відповідності із введеним в дію Законом [9] та на основі цього виявленні гальмівних чинників розвитку цих процесів і розробки конкретних рекомендацій щодо їх усунення.

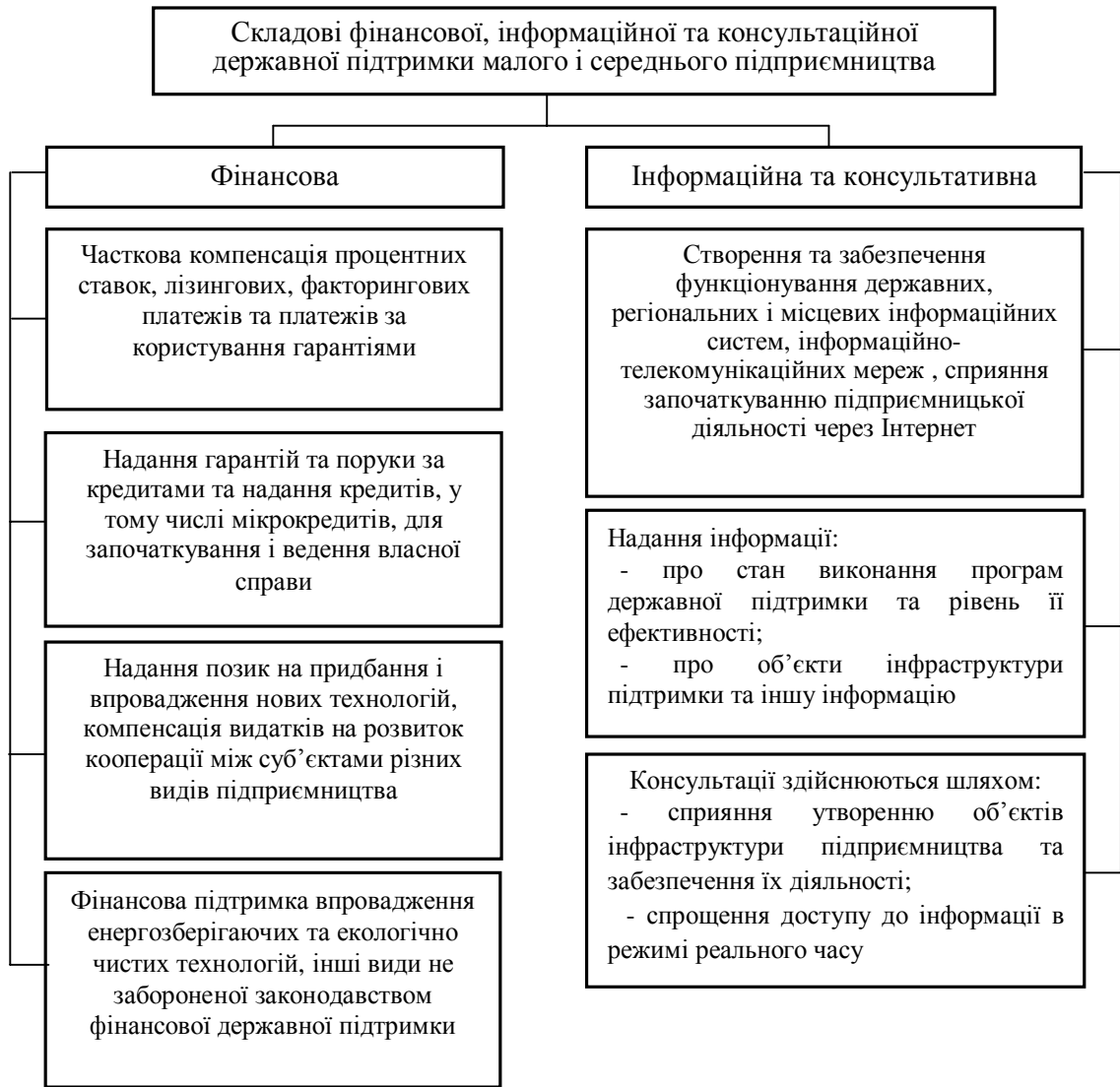
Виклад основного матеріалу. Враховуючи важливість нормативно-правових актів для ведення аграрного підприємництва, сконцентруємо увагу на головних із них, в яких найбільш повно представлено сутність і форми державної підтримки підприємницької діяльності. Дослідження проведемо з використанням методичних підходів від загального до конкретного. Отож, важливим і надто актуальним законом для розвитку аграрного підприємництва з акцентуванням уваги на державну його підтримку, є нещодавно прийнятий (2012 р.) Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» [9]. Раніше діючий Закон України «Про державну підтримку малого підприємництва» [10], хоча і охоплював значний спектр підприємницької діяльності, що здійснювалася в аграрному секторі економіки, однак поза увагою залишилися ті складові аграрного підприємництва, які відносяться до середнього підприємництва. Ще відмінною ознакою є те, що сконцентрована увага на суб'єктах мікропідприємництва, які входять в склад малого підприємництва. Ці позитивні зміни і доповнення цілком закономірні, адже підвищення результативності аграрної підприємницької діяльності супроводжуються удосконаленням діючого законодавства щодо його дальшого розвитку.

Вплив держави на розвиток малого і середнього бізнесу акумулюється в основних складових державної політики, в основі якої «передусім економіка, економічні явища і процеси, економічні потреби, інтереси та цілі... розвиваються за властивими їй законами і закономірностями й активно впливає на економіку» [11, с. 796]. Враховуючи важливість здійснення державної політики у сферах розвитку малого і середнього підприємництва, на основі опрацювання розділу II Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» представлені основні складові підприємницької політики держави (рис. 1). Як бачимо, основна мета діяльності держави у різних сферах підприємництва є створення нормальних умов для його розвитку. Це, перш за все, конкурентне середовище, стимулювання інноваційної та інвестиційної активності підприємців, підтримання їх ініціативи тощо. Про це, до речі зауважити, польський реформатор Л. Бальцерович вказував: «Створіть кращі умови для зростання приватного бізнесу, стимулу для підприємницької діяльності, насамперед чесну конкуренцію, – й отримаєте результат, який вас здивує. І не лише в агробізнесі чи металургії» [12, с. 21].

Рис.1. Основні складові здійснення державної політики у сфері розвитку малого і середнього підприємництва в Україні

Джерело: розроблено на основі даних [9].

Рис. 2. Структура державної підтримки малого і середнього підприємництва

Джерело: розроблено на основі даних [9]

Досягти поставленої мети можна дотримуючись певних принципів здійснення державної політики в галузі підприємництва та розвиваючи підприємницьку діяльність у певних напрямках. Проводячи дослідження державної політики у сфері розвитку малого і середнього підприємництва, ми сконцентрували увагу щодо відповіді на питання, яких принципів у сьогоднішніх умовах не дотримуються в даних процесах у більшій мірі? Хоча не забезпечуються дотримання майже всіх наведених принципів у повних обсягах, однак серед них мало реалізуються принципи ефективності та отримання державної підтримки суб'єктами малого і середнього

підприємництва. Безумовно, такий стан не дає можливості результативного здійснення державної політики у названих сферах бізнесу. Уже зараз і тим більше на майбутнє слід спрямувати зусилля державних структур на усунення гальмівних чинників у цих складових функціонування підприємництва. Особливо це важливо для здійснення державної підтримки розвитку аграрного підприємництва, основу якого складають значна кількість малих, особливо суб'єктів мікропідприємництва та середніх підприємств і кожен діючий суб'єкт підприємницької діяльності потребує саме державної підтримки. Отже, потребують державної підтримки всі, однак не всі її одержують.

Щодо напрямів державної підтримки у сфері розвитку малого і середнього підприємництва, то забезпечити рух підприємництва в усіх намічених орієнтирах в однакових умовах досить важко. Тут доцільно із загальної їх кількості виділити пріоритетні, реалізація яких забезпечить значні зрушення у здійсненні підприємницької діяльності. Серед важливих є насамперед забезпечення фінансової державної підтримки, запровадження державних програм кредитування. Саме у реалізації цих напрямів найбільш зацікавлені підприємці. Безумовно, це є досить важке завдання для держави, однак досить важливе для розвитку аграрного підприємництва.

Для забезпечення результативного здійснення державної підтримки малого і середнього підприємництва в Україні сформована цілісна інфраструктура його підтримки. Так, у відповідності із Законом України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні», до інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва входять: підприємства, установи і організації незалежно від форм власності, які проводять діяльність, спрямовану на їх розвиток. До об'єктів цієї інфраструктури належать: бізнес-центри, бізнес-інкубатори, науково-технологічні центри трансферу технологій, фонди підтримки малого підприємництва, лізингові компанії, консультативні центри та інші [9]. Отже, державна підтримка суб'єктів малого і середнього підприємництва здійснюється у певній системності із залученням цілого комплексу об'єктів інфраструктури. Все це обумовлено, насамперед, складністю і різноманітністю здійснення малого і середнього підприємництва, з одного боку, та важливістю результатів підприємницької діяльності для стабілізації національного господарства держави, з іншого.

У системах державної підтримки аграрного підприємництва, а воно представлено в Карпатському регіоні діяльністю суб'єктів малого і середнього підприємництва, важливу роль відіграють три складові цієї підтримки, а саме: фінансова, інформаційна та консультаційна. Їх конкретизація в структурі державної підтримки малого і середнього підприємництва представлена на рис.2. Не будемо вникати в деталізацію елементів наведеної структури. Вони чітко відображені на рисунку. А лише відмітимо, що ці складові слід розглядати не окремо одна від одної, а в їх тісному взаємозв'язку і взаємодоповненості. Саме в такому підході можна досягти позитивних результатів у здійсненні державної підтримки в розвитку малого і середнього підприємництва в аграрній сфері.

Висновки. Одержані результати досліджень показують, що введення в дію Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва» є потужним напрямом щодо підвищення ефективності державного регулювання розвитку малого і середнього підприємництва як в аграрній, та і в інших сферах суспільного виробництва. Проте, щоб досягти позитивних результатів у процесах державного регулювання розвитку підприємництва необхідно, щоб всі складові цього закону при їх впровадженні розглядалися не окремо одна від одної, а в тісному взаємозв'язку і взаємодоповненні.

Література

1. Андрійчук В.Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз: [монографія] / В.Г.Андрійчук. – К., 2006. – 292 с.
2. Варналій З.С. Основи підприємництва: [навч. посіб.] / З.С. Варналій. – 3-тє вид., випр. і дол. – К.: Знання – Прес, 2006. – 350 с.
3. Горьовий В.П. Фермерство України: теорія, методологія, практика / В.П.Горьовий. – К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2007. – 538 с.
4. Губені Ю.Е. Підприємництво:навчальний посібник / Ю.Е.Губені. – Львів: НВФ «Українські технології», 2012. – 572 с.
5. Липчук В.В. Фермерські господарства: стан, проблеми та стратегії розвитку / В.В.Липчук, Л.Б.Гнатишин, О.М.Кордоба. – Львів, 2010. – 236 с.
6. Майовець Є. Й. Аграрне підприємництво в трансформаційній економіці України. Дисертація та здобуття наук. ст. д. е. н.– Львів, 2007. – 412 с.
7. Реверчук С.К. Малий бізнес: Методологія, теорія, практика / С.К.Реверчук. – К.: УЗМН, 1996. – 129 с.
8. Тринько Р.І. Державне регулювання підприємництва: теорія, методика, практика / Р.І. Тринько, О.Я. Маліновська. – Л.: Львів. Держ. Ун-т внутрішніх справ, Львів. фін. акад. – 2007. – 184 с.
9. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього бізнесу в Україні» //Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2013. – № 3. – Ст. 23.
10. Закон України «Про державну підтримку малого підприємництва» // Відомості Верховної Ради. – 2000. – № 51-52. – Ст. 447.
11. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 2. Редкол.: ... С. В. Мочерний (відп. ред) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2001. – 848 с.
12. Ліки від бідності // Український тиждень. – 2013. – № 24 (292). – С. 20-21.

Рецензент – д.е.н., професор Музика П.М.